

Вілла

Дівчина, котра працювала в садку, випросталася й подивилася вдалечінь. Було відчуття, що погода от-от зміниться. Черговий порив вітру сповнив повітря розмаїттям звуків, і високі кипариси неспокійно захиталися. Вона повернулася та попрямувала до будинку, а коли вже занесла ногу над пристінком, відчула на оголених руках краплі дощу. Перетнула лоджію і стрімко увійшла до помешкання.

У кухні вона не зупинилася, а рушила далі. Збігла захищеними в темряві сходами до довгого коридору, де крізь відчинені двері на підлогу падав клин світла.

Зайшла до кімнати з іншим садом — повним дерев, намальованих на стінах і стелі. Там на ліжку лежав чоловік, підставлений легкому вітрові, і, коли дівчина увійшла, він повільно повернув до неї обличчя.

Кожні чотири дні вона мие його обгоріле тіло, починаючи з понижених стоп. Притримує мокру серветку трохи вище від щиколоток, вичавлює з неї воду, піднімає голову, коли він бурмоче, спостерігає посмішку. Найстрашніші опіки були над гомілками. Пурпурові. Аж до кісток.

Вона доглядає його вже кілька місяців і добре вивчила тіло, спокійний пеніс, схожий на морського коника, вузькі пружні стегна. Тіло Христа, думалося їй. Він її зневірний святий. Лежить на спині без жодної подушки, вдивляється в намальоване на стелі листя, в запону з гілок під синім небом.

Вона щедро лле знеболювальний лосьйон «Каламін» просто на груди, де менше опіків, де можна торкнутися. Їй так подобається впадинка під останнім ребром, це урвище зі шкіри. Дівчина дотягується до плеча, дмухає на шию, і він бурмоче.

— Що? — запитує, виринаючи з глибин зосередженості.

Чоловік повертає понівечене обличчя із сірими очима. Медсестра лізе рукою до кишені. Вона знімає зубами шкірку зі сливи, відділяє кісточку й кладе м'яку фруктову плоть чоловікові до рота.

Він знову щось шепоче, змушуючи щемке серце юної сестри залишатися поруч із ним, хоч би де була його свідомість, супроводжувати до бездонних глибин пам'яті, куди він занурюється щораз глибше і борсається серед спогадів про кілька останніх місяців перед тим, як померти для цілого світу.

Часом чоловік розповідає свої історії, його пам'ять шугає в різних площинах, наче яструб, вишукуючи нові деталі. Він прокидається в оповитій намальованою зеленню альтанці, оточений розсипом цвіту й руками величавих дерев. Це нагадує йому пікніки і жінку, що цілувала ті частини його тіла, котрі нині обпечені до кольору баклажана.

— Я тижнями тинявся пустелею, забуваючи навіть підвести очі й подивитися на Місяць, — оповідає він, — як одружений чоловік, котрий може кілька днів не вдивлятися в обличчя дружини. У цьому немає байдужості, тільки надмірна заклопотаність.

Чоловікові очі застигають на обличчі молодої жінки. Якщо вона відхилить голову, погляд його не зміниться, просто ковзне повз неї й наштовхнеться на стіну. Медсестра нахилиється ближче.

— Як ви обгоріли?

Пізнє пообіддя. Його руки граються з простирадлом, пестять тканину зворотнім боком долоні.

— Мій літак загорівся й упав у пустелі. Люди знайшли мене, змайстрували щось схоже на човен із палиць і потягли крізь піски. Ми були у Єгипетському піщаному морі, раз у раз перетинали висохлі русла. Кочівники, ти чула колись про них? Бедуїни. Коли я впав, навіть пісок зайнявся. Люди побачили, як я вийшов із цього полум'я оголеним. Вогонь пожирав шкіряний шолом. Вони прив'язали до мене шини, зробили каркасні ноші й побігли. Тільки й чутно було їхні глухі кроки. Я зруйнував пустельний супокій.

Бедуїни знали, що таке палаючий літак. З 1939 року чимало їх впало на них із неба. Вони виготовляли деякі металеві інструменти й кухонне начиння з понівечених літаків і цистерн. Це був час, коли війна велася в небі. Кочівники навчилися розпізнавати звук підбитого літака і могли безпомилково дістатися до його уламків. Невеличкий гвинтик із кабіни перетворювався на коштовність. Я, мабуть, перший, хто вийшов до них з палаючої машини. Чоловік, на чийй голові розквітло полум'я. Вони не знали мого імені. Я не знав, якого вони роду-племені.

— Хто ви?

— Не знаю. Ти вже питала мене.

— Ви називали себе англійцем.

Він ніколи не втомлювався достатньо сильно й довго не міг заснути. Дівчина читала йому всі книжки, котрі зуміла знайти в бібліотеці поверхом нижче. Свічки миготіли і кидали тіні на сторінки та на її обличчя, на дерева й алеї, ці настінні прикраси залишалися о такій порі майже невидимими. Він дослухався до її слів, всотував їх, наче воду.

Якщо ставало зимно, вона обережно підходила до ліжка і лягала поруч. Мусила бути дуже обережною — навіть доторк тонкого зап'ястя завдавав йому нестерпного болю.

Іноді вже було далеко за північ, а він все лежав, широко розплющивши очі, та вдивлявся в темряву.

Чоловік впізнавав запах оазису, навіть не бачивши його. Вологе повітря. Шурхіт пальм. Бряцання кінської збруї. Гупають олов'яні бляшанки, і цей низький звук шепоче, що вони повні води.

Бедуїни змочили олією великі шматки м'якої тканини і вкрили його. Наче миром помазали.

Він відчував присутність мовчазного чоловіка, котрий увесь час був біля нього, вдихав аромат його дихання, коли той схилився над ним що двадцять чотири години в сутінках, оглядав у темряві його шкіру.

Без тканини він знову почувався оголеним чоловіком, котрий вийшов із палаючого літака. Люди накрили його сірою повстю. Який благородний народ знайшов його, дивувався він. У якій країні виріс цей м'який інжир, плоди якого поруч із ним розжовував, а потім вкладав йому до рота якийсь чоловік. Спливав час в оточенні кочівників, а він не міг згадати, звідки прийшов до них. Знав лише одне — він був ворогом, збитим з небес.

Пізніше, у шпиталі в Пізі, йому здавалося, що кожної ночі до нього приходила знайома постать, жувала інжир і вклала до уст соковиту м'якоть.

Ті ночі були моторошними й безбарвними. Ані звуку, ані наспіву. Коли він прокидався, бедуїни припиняли розмови. Він лежав на вівтарі гамаку та марнославно уявляв собі, як сотні кочівників доглядають його, проте їх було лише двоє, тих, хто знайшов його, хто зірвав з нього чудернацький, охоплений схожим на розгалужені роги вогнем головний убір. Цих двох він упізнавав за присма-

ком слини, котру жадібно ковтав разом з інжиром, за звуком, з яким бігли пустелею їхні ноги.

Вона сиділа й читала книжку під мерехтливим світлом. Поглядала зрідка в коридор вілли, котра слугувала військовим шпиталем, і дівчина жила тут разом з іншими медсестрами, аж поки їх усіх помалу не перевели деінде, фронт рухався на північ, війна майже скінчилася.

У житті медсестри настав період, коли книги сприймалися як єдиний вихід із самотньої келії. Вони займали вже половину її світу. Вночі вона сиділа, схилена над тумбочкою, і читала про маленького індійського хлопчика, котрий вчився запам'ятовувати різноманітні коштовності та інші дрібнички на таці, мотався від учителя до вчителя, всотував їхні знання: хтось навчив його різних говірок, хтось — як правильно запам'ятовувати, а хтось — як не піддатися гіпнозу¹.

Книжка лежала на її колінах. Раптом дівчина збагнула, що вже понад п'ять хвилин пильно роздивляється вкритий порами папір і загнутий кутик сімнадцятої сторінки, наче хтось залишив знак. Торкнулася рукою шкіряної палітурки. Щось стрімко зблиснуло в її спогадах, ніби мишка пробігла горищем чи нічний метелик вдарився об скло. Дівчина знову зиркнула в коридор, хоча й знала, що на віллі Сан-Джироламо, крім неї й англійського пацієнта, не залишилося жодної живої душі. Медсестрі вдавалося виростити у розбомбленому садку за будинком досить овочів, щоб вони могли вижити, до того ж час від часу з міста навідувався чоловік і вона вимінювала мило, простирадла та різну всячину, котра залишилася у шпиталі, на важливіші речі. Дрібку квасолі, шматок м'яса. Він навіть залишив

---

¹ Йдеться про роман Р. Кіплінга «Кім». (Тут і далі прим. пер., якщо не вказано інаше.)

їй дві пляшки вина, і тепер щовечора, після того як дівчина лягала поруч із пацієнтом і той врешті-решт засинав, вона церемоніально наповнювала собі невеличку мензурку й відносила пляшку на нічний столик за причиненими на три чверті дверима, а потім сьорбала вино маленькими ковточками, гортаючи одну зі своїх книжок.

Англієць часом пильно дослухався, а іноді — ні, тому потім йому здавалося, що книжки сповнені прогалин, наче ділянки дороги, понижені штормом, подекуди не вистачало якихось епізодів, ніби сарана погризла шматок гобелену чи пошкоджений бомбардуванням тиньок несподівано відвалився вночі від фрески.

Вілла, на якій вони зараз мешкали, виглядала приблизно так само. Через завали до деяких кімнат неможливо було увійти. Бомба залишила кратер у бібліотечній стіні, крізь нього сочилися дощ і місячне сяйво, а крісло в кутку тепер постійно було мокрим як хлющ.

Дівчину не турбувала занепокоєність англійця проблемами в сюжеті. Вона не переказувала йому розділи, котрих бракувало, а просто розгортала книжку й виголошувала «сторінка дев'яносто шість» чи «сторінка сто одинадцять». От і вся довідка. Медсестра брала чоловікові руки, підносила до обличчя і вдихала запах хвороби.

— Твої руки загрубіли, — сказав він якось.

— Це все через порпання в землі, бур'яни та будяки.

— Будь обережна. Я попереджав, що це небезпечно.

— Знаю.

Потім вона поверталася до книжки.

Це батько навчив її визначати стан здоров'я за запахом рук. Чи собачих лап. Щоразу залишаючись удома наодинці з собакою, він вдихав аромат подушечок на її лапах. «Це, — казав він, наче насолоджуючись гарним бренді, — найкращий на світі аромат! Вишуканий букет! Відголоски

мандрів!» Дівчина вдавала огиду, але собачі лапи дійсно були дивом: вони ніколи не тхнули брудом. «Це собор! — вигукував татко. — Такий-то садок, потім поле з високими травами, прогулянка крізь цикламени — скарбниця підказок про всі шляхи, якими сьогодні бігала тварина».

На горищі знову шугнуло щось, схоже на мишку, і дівчина вкотре підвела погляд від книжки.

Вони разом звільнили чоловікове обличчя від трав'яної маски. Сьогодні було затемнення. Вони чекали на нього. Де ж він? Що це за цивілізація із вмінням передбачати погоду й затемнення? Ель-Ахмар чи, як його ще називають, Ель-Аб'яд¹; то люди мусять належати до одного з північно-західних пустельних племен. Вони змогли знайти людину, що падала з неба, вкрили її обличчя маскою із зілля, назбираного в оазисі й зв'язаного до купи. Зараз трава огортала чоловіка. Улюбленою його місциною на землі були трав'яні луки К'ю², де кольори буяли такою ніжністю та розмаїттям, наче пагорби, на яких ростуть різнобарвні ясени.

Під час затемнення він пильно вдивлявся в навколишній пейзаж у слабкому світлі. Люди навчили його, як підіймати руки і вбирати в себе сили Всесвіту, так само як пустеля увібрала в себе безліч літаків. Вони продовжували нести його в паланкіні з гілок і повсті. Чоловік побачив, як зграйка фламінго перетинає поле його зору в напівтемряві від прикритого Місяцем Сонця.

Його шкіри повсякчас торкалися цілющі суміші чи темрява. Якось уночі він почув високо в небі щось на кшталт лагідного співу дзвіночків на вітрі, та згодом запала тиша,

¹ Ель-Аб'яд — мис у Тунісі, крайня північна точка Африки.

² К'ю — Королівські ботанічні сади у Лондоні.

і він заснув, спраглий цього звуку, схожого на сповільнене тьохкання птаха, можливо фламінго, чи скавчання маленького фенека¹, котрого ніс у напівзащитій кишені свого бурнуса² один із чоловіків.

Наступного дня чоловік лежав загорнений у свіжу тканину, аж раптом звідкись долинули різкі кришталеві звуки. Здавалося, сама темрява народжувала їх. Коли надійшли сутінки, його тіло знову розгорнули і пацієнт побачив, як до нього наближається стіл із чоловічою головою, а за хвилинку зрозумів, що це бедуїн з велетенським ярмом на шії з прив'язаними до нього сотнями маленьких пляшечок, кожна — ниткою чи дротом різної довжини. Тіло, заховане в цій скляній сфері, рухалося так, наче стало її частиною.

Фігура ніби зійшла із зображень тих архангелів, яких він перемальовував іще школярем і ніяк не міг зрозуміти, як звичайне тіло здатне вмістити усі м'язи, необхідні для керування крильми. Кочівник рухався повільно й розважливо, хода його була настільки плавною, що пляшечки майже не розхитувалися. Архангел змахував скляним крилом і діставав потрібне зілля, насичене сонячним промінням, наче мазь спеціально нагрівалася, щоб оберігати його рани. Позаду цілителя мерехтіло світло — відтінки синього та інших кольорів тремтіли в серпанку й танцювали на піску. Усе це здавалося дивом — слабкий скляний передзвін, надмір кольорів, чоловік наближався, наче волхв із дарами та обличчям, схожим на гладенький і темний рушничний приклад.

Поверхня скла була шорсткою, бо оброблялася піском, як у часи давно зниклої цивілізації. Кожна пляшечка

¹ Фенек (лат. *Vulpes zerda*) — мініатюрна лисиця, яка живе в пустелях Північної Африки.

² Бурнус (франц. *bournous*, з арабської «бурнус» — «широкий плащ») — арабський плащ із цупкої вовняної тканини з каптуром.